

Analyse:

Lavere fødevaremoms: Vejen frem

Resumé

I Danmark har en af Europas højeste momssatser – og er i øvrigt det eneste land, der ikke har en lavere momssats for fødevarer. Det giver højere priser på fødevarer i Danmark og skaber en skæv konkurrencesituation mellem danske dagligvarebutikker og butikker i udlandet.

Men skal momsen på fødevarer sænkes med 10 procentpoint – fra 25 til 15 – vil det sandsynligvis koste 15-16 mia. kroner i alt. De penge skal findes.

Finansieringen kan findes delvist gennem det finanspolitiske råderum. Det er foreslået at lempe elafgiften midlertidigt med syv mia. kroner i 2026 og 2027. Når denne midlertidige lempelse ophører, kan det samme beløb afsættes til en delvis finansiering af en lavere fødevaremoms. Den resterende del kan finansieres ved at hæve momssatsen for andre varer end fødevarer med blot 0,9 procentpoint.

Ønsker man ikke at finansiere en lavere moms på fornødenheder som fødevarer via det finanspolitiske råderum, kan en reform finansieres fuldt ud ved at hæve momssatsen på andre varer end fødevarer med lige omkring 1,6 procentpoint.

I begge tilfælde er der tale om finansiering, der på ingen måde stiller de offentlige finanser værre efter en momsreform end før. Til gengæld vil det – alt andet lige – lempe presset på danskernes daglige fødevareindkøb.

Den høje, danske moms giver højere priser og skubber til grænsehandlen

Danskerne betaler meget i moms og afgifter. Og det rammer både den enkelte danskers pengepung og skaber udfordringer i den danske dagligvarehandel – ikke mindst i form af grænsehandel.

Faktaboks: Danskerne grænsehandlede dagligvarer for over 9 mia. kroner i 2024

Norstat gennemførte for DSK en befolkningsundersøgelse i april 2024; den viste, at 64 pct. af danskerne over 16 år havde grænsehandlet i Tyskland inden for det seneste år, og at 36 pct. af danskerne havde grænsehandlet i Sverige inden for det seneste år.

DSK har på baggrund af tal fra Boston Consulting Group, det svenske analyseinstitut HUI Research og Skatteministeriet estimeret, at danskerne i 2024 grænsehandlede dagligvarer for over 9 mia. kroner.

Kilde: DSK (2025): Grænsehandel 2024/2025: Danskerne handler dagligvarer for over 9 mia. kroner. Analysenotat, april 2025.

Hvis man vil gøre danskernes daglige indkøb til en mere overkommelig affære, er det derfor oplagt at kigge nærmere på de danske afgifter og – ikke mindst – den danske momsmodel. Danmark er nemlig det eneste land i Europa, der ikke har en lavere momssats for helt basale og menneskelige fornødenheder som fødevarer.

Det er blevet foreslået at afskaffe afgifterne på både kaffe og chokolade – finansieret via det såkaldte finanspolitiske råderum – hvilket efter alt at dømme vil koste et sted 2 til 2,5 mia. kroner i alt. Skatteministeriet har f.eks. anslået, at det vil koste 2,1 mia. kroner at afskaffe chokoladeafgiften, når der tages højde for adfærdsændringer mm.¹

Skal der kigges på momsen og indføres en lavere fødevaremomssats, er det dog noget større beløb, der er tale om – men omvendt også noget, der kunne få en større effekt.

¹ Skatteministeriet (2025): Endeligt svar på spørgsmål 445. Skatteudvalget, alm. del, folketingsåret 2024-2025.

Hvad koster det at indføre en lavere fødevaremoms i Danmark?

Det momspligtige forbrug i Danmark kan opgøres til ca. 993 mia. kroner i 2024; heraf udgjorde fødevarer ca. 139 mia. kroner eller ca. 14 pct. Da indtægterne fra moms i 2025 forventes at beløbe sig til ca. 283 mia. kroner, svarer det til, at fødevaremoms i 2025 kan forventes at indbringe ca. 39,6 mia. kroner til den danske statskasse. Alt andet lige koster en reduktion af fødevaremomsen med ét procentpoint således ca. 1,6 mia. kroner.

Finansieringsbehov ved lavere fødevaremoms

Post	Beløb / andel
Momspligtigt forbrug i alt	993,2 mia. kroner
Heraf fødevarer	138,7 mia. kroner
Fødevarers andel af momspligtigt forbrug	14,0 pct.
Forventede indtægter fra moms	283,4 mia. kroner
Fødevarers andel heraf (14 pct. af forventede momsindtægter)	39,6 mia. kroner
Pris per procentpoint lavere fødevaremoms (1/25 af 39,6 mia. kroner)	1,58 mia. kroner
Samlet finansieringsbehov ved fødevaremoms på 15 pct.	15,8 mia. kroner

Kilde: Egne beregninger baseret på Danmarks Statistik, Statistikbanken: NAHC21 og Skatteministeriet (2022): Afgifter – provenuet af afgifter og moms, tabel 1 og tabel 2.

Note: Fødevarers andel af det samlede forbrug er estimeret ved at tage det samlede forbrug i 2024, som opgjort i Danmarks Statistik, Statistikbanken: NAHC21, og trække ikke-momspligtigt forbrug fra, herunder bl.a. boligbenyttelse. Der er tale om en beregning med en vis usikkerhed pga. manglende detaljegrad i data.

Hvis en reduktion af fødevaremomsen koster ca. 1,6 mia. kroner pr. procentpoint, vil en reduktion af fødevaremomsen fra 25 pct. til 15 pct. alt andet lige skabe et finansieringsbehov på lidt under 16 mia. kroner. I den beregning er der ikke taget højde for tilbageløb og adfærdsændringer – f.eks. en medfølgende reduktion af grænsehandlen, hvilket alt andet lige vil medføre flere momsindtægter – men det giver en ide om størrelsesordenen af finansieringsbehovet.

På grund af dette beløbs størrelse er det vigtigt at overveje finansieringsmodellen. Her kan man forestille sig tre veje frem:

1. En momsreform finansieres fuldt og helt af det finanspolitiske råderum (ligesom afskaffelsen af afgifterne på kaffe og chokolade)
2. En momsreform med indførelse af en lavere moms på fødevarer finansieres delvist af det finanspolitiske råderum og delvist ved en mindre opjustering af den generelle momssats på andre varer end fødevarer
3. En momsreform med indførelse af en lavere moms på fødevarer finansieres fuldt med en mindre opjustering af den generelle momssats på andre varer end fødevarer

Den første vej frem – at en momsreform finansieres fuldt og helt af det finanspolitiske råderum vil betyde, at der fra dette råderum skal afsættes op mod 15-16 mia. kroner til formålet.

Grundet dette beløbs størrelse kan det være mere relevant at overveje de to andre veje frem. Disse to finansieringsmuligheder baserer sig på en mindre opjustering af standardmomssatsen for andre varer end fødevarer.

Den andel af momsindtægterne, der kan estimeres til ikke at komme fra fødevarer, udgør ca. 244 mia. kroner i 2025, hvis man lægger Skatteministeriets forventninger til indtægterne til grund.

Ekstra indtægt fra justering af standardmomssats på andre varer end fødevarer

Post	Beløb
Forventede indtægter fra moms	283,4 mia. kroner
Fødevarers andel heraf (14 pct. af forventede momsindtægter)	39,6 mia. kroner
Moms fra ikke-fødevarer	243,8 mia. kroner
Ekstra indtægt pr. procentpoint øget moms på ikke-fødevarer (1/25 af momsen på ikke-fødevarer)	9,75 mia. kroner

Kilde: Se tabellen på side 3.

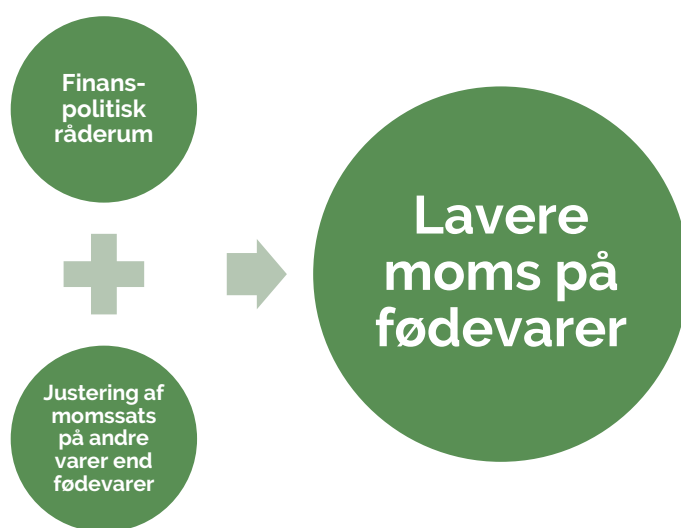
Note: Der er ikke taget højde for tilbageløb, adfærdsændringer mm. hvorfor der er tale om et overslag over de ekstra indtægter, statskassen vil opnå ved en højere momssats på ikke-fødevarer. Dette overslag er behæftet med en vis usikkerhed.

Det svarer til, at ét procentpoint højere moms på ikke-fødevarer – alt andet lige – vil indbringe ca. 9,8 mia. kroner.

Momsreform med delvis råderumsfinansiering

En momsreform med indførelse af en lavere moms på fødevarer kan finansieres delvist af det finanspolitiske råderum kombineret med en mindre opjustering af den generelle momssats på andre varer end fødevarer.

Opbygning af momsreform med delvis råderumsfinansiering

Kilde: DSK

Men for at få det regnestykke til at gå op, er det nødvendigt at vide, hvor stor en del af momsreformen der kan finansieres af det finanspolitiske råderum, og i forlængelse heraf hvor stort det yderligere finansieringsbehov er.

Hvor stor en del af en momsreform, der kan finansieres af det finanspolitiske råderum, afhænger af den politiske vilje. Regeringen har foreslået at lempe elafgiften midlertidigt i to år og at finansiere dette ved at trække på det finanspolitiske råderum.² Det indikerer, at der er politisk vilje til at finde finansiering i omegnen af syv mia. kroner via råderummet til at bruge på afgiftslettelser og lignende.

² Skatteministeriet (2025): *Faktaark – Lempelse af den almindelige elafgift*. <https://skm.dk/media/fg2pvujk/faktaark-om-lempelse-af-elafgift.pdf>.

Et bud på momsreform med delvis finansiering fra råderummet er således at bruge et beløb tilsvarende til den midlertidige lempelse af elafgiften, når denne midlertidige lempelse ophører ved udgangen af 2027. Når den midlertidige elafgiftslempelse ophører, kan den reducerede moms træde i dens sted, så at sige. Dette ville ikke forringe de offentlige finanser i 2028 og fremover sammenlignet med 2027.

Finansieringsbehov ved lavere fødevaremoms med delvis råderumsfinansiering

Post	Beløb / andel
Samlet finansieringsbehov	15,8 mia. kroner
<i>Heraf finansiering fra det finanspolitiske råderum</i>	<i>7,05 mia. kroner</i>
<i>Yderligere finansieringsbehov</i>	<i>8,78 mia. kroner</i>
Ekstra indtægt pr. procentpoint øget moms på ikke-fødevarer	9,75 mia. kroner
Tillæg til momssats for ikke-fødevarer for fuld finansiering	0,90 procentpoint

Kilde: Egne beregninger baseret på tabellen på side 3 samt Skatteministeriet (2025): Faktaark – Lempelse af den almindelige elafgift,

<https://skm.dk/media/fq2pvujk/faktaark-om-lempelse-af-elafgift.pdf>.

Note: I faktaarket om elafgiften er udgiften opgjort til 7,1 mia. kroner i 2026 og 7,0 mia. kroner i 2027. I beregningen her er taget udgangspunkt i middelværdien af disse udgiftsbehov, derfor 7,05 mia. kroner.

Hvis en forøgelse af standardmomssatsen på andre varer end fødevarer kan forventes at indbringe ca. 9,8 mia. kroner til statskassen, vil det kræve en opjustering af denne sats med blot ca. 0,9 procentpoint for at finde den udestående finansiering til indførelse af en lavere fødevaremoms i Danmark.

En standardmomssats for andre varer end fødevarer på 25,9 procent (mod 25,0 procent i dag) vil nemlig – alt andet lige – kunne forventes at indbringe ca. 8,778 mia. kroner, hvilket er ca. 0,8 mio. kroner over det nødvendige finansieringsbehov i denne model.

Momsreform med fuld finansiering

Er der ikke politisk vilje til en hel eller delvis råderumsfinansiering af en momsreform, kan den lavere fødevaremoms finansieres ved at hæve den generelle momssats for andre varer end fødevarer en smule mere.

Hvis en forøgelse af standardmomssatsen på andre varer end fødevarer kan forventes at indbringe ca. 9,8 mia. kroner til statskassen, vil det kræve en opjustering af denne sats med blot ca. 1,6 procentpoint for at finde fuld finansiering til indførelse af en lavere fødevaremoms i Danmark.

Finansieringsbehov ved lavere fødevaremoms med fuld finansiering gennem justering af momssats for ikke-fødevarer

Post	Beløb / andel
Samlet finansieringsbehov	15,8 mia. kroner
Ekstra indtægt pr. procentpoint øget moms på ikke-fødevarer	9,75 mia. kroner
Tillæg til momssats for ikke-fødevarer for fuld finansiering	1,62 procentpoint

Kilde: Se ovenstående tabeller og figurer.

Ved at indføre en standardmomssats på ca. 26,6 pct. er det således muligt at sænke momsen på fødevarer med hele ti procentpoint.

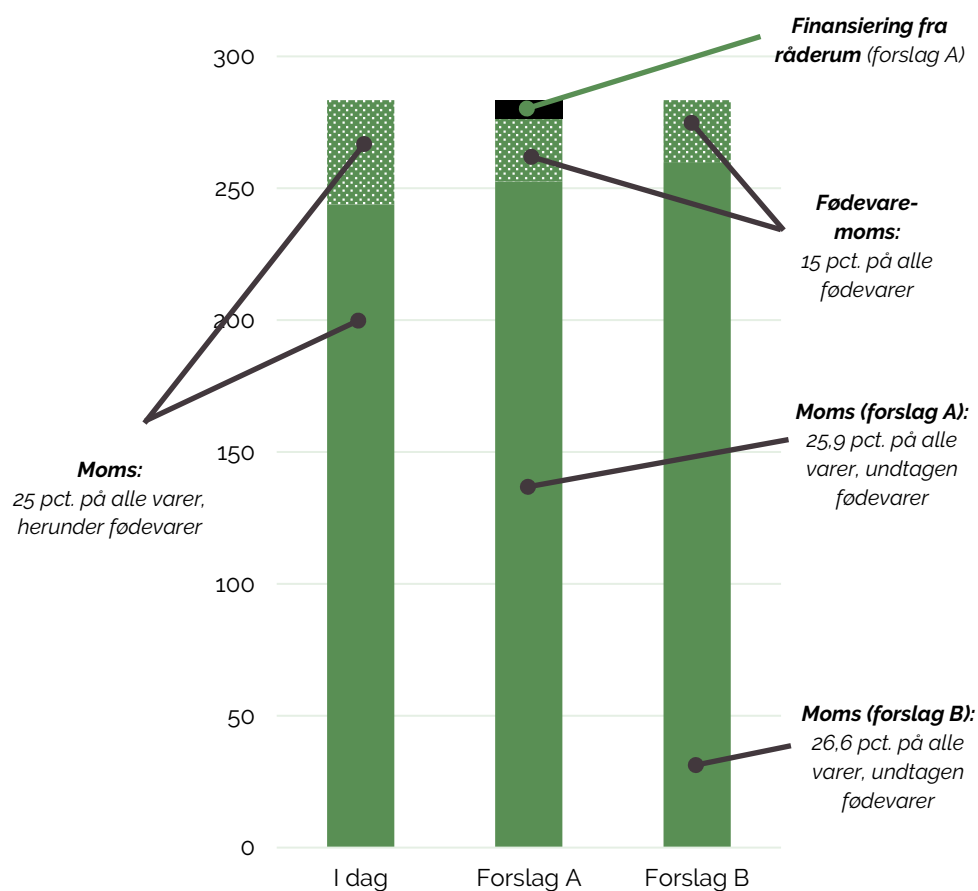
Opsummering: Gode muligheder for en momsreform, der gør danskernes hverdag billigere

De to modeller ovenfor beskriver hver især, hvordan en momsreform med en lavere fødevaremoms som omdrejningspunkt kan finansieres. I begge tilfælde er der tale om finansieringsforslag, der ikke stiller de offentlige udgifter værre efter reformen end før reformen.

I begge tilfælde er der yderligere tale om konservative forslag, der efter alt at dømme er overfinansierede. Det må således forventes, at ændringen i momssatsen på fødevarer vil påvirke danskernes indkøbsmønstre. Især grænsehandlen må forventes at blive påvirket negativt, når den samlede indkøbskurv i dagligvarehandlen i Danmark bliver relativt billigere som følge af lavere fødevaremoms og den allerede foreslåede afskaffelse af en række

punktafgifter. Og en hjemtagning af grænsehandlen vil – alt andet lige – øge de generelle momsindtægter i Danmark.

Forventede indtægter fra moms og afgifter før og efter reform (mia. kroner)

Kilde: Se ovenstående figurer og tabeller.

DSK MENER

Det er velkendt, at det danske moms- og afgiftssystem skaber en skæv konkurrence mellem danske dagligvarebutikker og udenlandske ditto. Derfor er det glædeligt, at der er lagt op til at afskaffe afgifterne på chokolade og kaffe. Men den danske moms på fødevarer er stadig markant højere end i nabolande, hvilket til stadighed understøtter både grænsehandel og illegal handel.

Derfor foreslår DSK, at

- Momsen på fødevarer nedsættes til 15 procent – man kan evt. begynde med basisvarer som frugt og grønt. Det er tydeligvis muligt, når nu det kan lade sig gøre i vores europæiske nabolande.
- Finansiering kan enten ske delvist via det finanspolitiske råderum kombineret med en mindre opjustering af momssatsen på ikke-fødevarer eller alene ved en opjustering af momssatsen på ikke-fødevarer. I begge tilfælde stilles de statslige finanser ikke værre efter en reform end før.

Om dette notat

Dette notat er udarbejdet af De Samvirkende Købmænd (DSK). DSK har eksisteret i over 100 år som brancheorganisation og repræsenterer i dag næsten 1.500 supermarkeder, discountbutikker, nærbutikker og convenience i Danmark. Vi arbejder løbende for at forbedre rammerne for de danske købmænd – også ved at skabe og dele viden og indsigt om emner, der har relevans for købmændenes dagligdag og forretning.

Denne analyse er udarbejdet i juni 2025 af analysemedarbejder Alexander Gjerum Fredbo-Nielsen og underdirektør Morten Jarlbæk Pedersen. Det er tilladt at citere fra denne analyse med henvisning til DSK.